

راهبرد اصلی مدرسه بندگی

راهبرد اصلی مدارس مسجد محور ایجاد محیط و فضای سالم برای تعلیم و تربیت می باشد. عوامل مختلفی در موفقیت آموزشی و تربیتی یک مدرسه موثر است وجه تمایز بسیاری از مدارس موفق و تحول خواه روش آموزش متفاوت آنها می باشد. برخی مدارس نیروی انسانی کارآزموده قوی و با تجربه ای دارند و بعضی محتوای آموزشی غنی و پرفایده ای دارند و تعدادی از این مدارس دارای برنامه های آموزشی و پرورشی متناسب و دقیق می باشند... همه این موارد بسیار اهمیت دارند اما آنچه از همه این موارد مهمتر است و نقش تعیین کننده دارد و در نظام آموزش و پرورش مورد غفلت است و می توان گفت عامل اصلی تربیت شهدا و اولیا بوده محیط و فضایی است که یک کودک یا

نوجوان و یا جوان در یک مدت طولانی در آن تنفس می‌کند. عوامل مختلفی در تکوین شخصیت انسان نقش دارد. اما وقتی ما از مدرسه و یا یک مکان و مجموعه اجتماعی که کارکرد آن تعلیم و تربیت است صحبت می‌کنیم محیط و فضا و جو حاکم نقشی بی‌بدیل دارد.

برای تبیین موضوع خوب است به تحلیل عوامل تربیت قله‌های انسانیت و تربیت در عصر حاضر بپردازیم و آن شهدای باشند به راستی شهدا تربیت یافته چه کسانی بودند سردار بزرگ اسلام شهید حاج قاسم سلیمانی در این باره می‌فرمود:

شهید: حجی تربیت یافته مسجد بود.^۱

این یک جمله طلاییست که قابل تعمیم به همه شهدای باشد. مسئله قابل توجه این است که اکثریت غریب به اتفاق شهدا و انسان‌های متقی و وارسته در یک برهه‌ای از عمر خود در مسجد حضور داشته و زندگی آنها بهجت الهی پیدا کرده با وجود اینکه این مساجد دارای رویکرد تخصصی در تربیت کودکان و

^۱ سردار سلیمانی در همایش ائمه جماعات ۱۳۹۶/۵/۲۸.

نوجوانان نبوده دارای معلمین و مربیان دوره دیده، دارای امکانات تربیتی ویژه نبوده^۲ اما همین ارتباط و انس و رفت و آمد و تنفس در چنین محیطی در یک مدت زمان طولانی به مرور به شخصیت و اعتقادات و تمایلات و رفتار جهت می دهد. تنظیم محیط تربیت مهمترین راهبرد تربیت انسان می باشد.

نکته بسیار ظریف اینکه بسیاری از دغدغه مندان و خانواده ها و موثرین فرهنگی برای تربیت مخاطبین بر روی روش و محتوا و قالب متمرکز می شوند و به انتخاب و تنظیم و مراقبت از محیط توجه لازم را ندارند با وجود اهمیت روش و محتوا و قالب نباید از راهبرد اصلی یعنی تنظیم محیط غافل شد.

تنفس در فضای پاکیزه روح و اعتقاد و رفتار انسان ها را جهت می دهد. منظور از فضا و محیط تعلیم و تربیت فضای فیزیکی نمی باشد بلکه روح حاکم بر یک مکان و انسان های داخل آن مکان می باشد.

روح حاکم بر مسجد، زیارت گاه ها، حرم ائمه اطهار، هیئت ها و مجالس ذکر باقیه مکان ها متفاوت

^۲ منظور از این متن نفی نگاه تخصصی به تربیت نیست. غرض تعیین وزن عوامل تربیتی می باشد بدیهیست که در یک محیط سالم هر چقدر به ظرافت ها روش قالب و محتوا توجه بیشتری شود خروجی و آثار قوی تری به همراه دارد.

^۳ قال رسول الله (صلی الله علیه و آله): ارْتَعُوا فِي رِيَاضِ الْجَنَّةِ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَمَا رِيَاضُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ مَجَالِسُ الذِّكْرِ اغْدُوا وَرَوْحُوا وَادْكُرُوا (به بهشتیان ندا داده می شود در باغ های بهشت تفرج کنید. اصحاب گفتند: «ای رسول خدا! باغ های بهشت چگونه اند؟» فرمود: «[باغ های بهشت] مجالس

است. روح حاکم بر مسجد باروح حاکم مدرسه به معنای مرسوم متفاوت است. مسجد دارای امام و محراب و کنبه و کلدسته و منبر و اذان و... می باشد و در یک کلمه خصوصیت مسجد این است که جهت دارد. بخلاف دیگر مکان ها که قابلیت بی جهت بودن را دارند مسجد نمی تواند سکولار باشد. مسجد قابلیت اجرایی سند ۲۰۳۰ را ندارد. افراد ناسالم در مسجد جایگاهی ندارند. مسجد توسط امام و بزرگان مسجد و مردم مراقبت می شود.^۴

وقتی مادران شهدا و انسان های الهی را از جهت تربیتی تحلیل می کنیم می بینیم اکثر آنها افراد دوره دیده و متخصص زوایای تربیتی نبوده اند اما چه شد که کوی سبقت را از همه معماران انسانیت ربودند...؟! جواب یک جمله است:

”تطهیر و مواظبت از محیط“

ذکر است؛ صبح و شام کنید و ذکر نمایید. بحار الأنوار، ج ۹۰، ص ۱۶۳

^۴ ممکن است مسجد هم همانند همه ارزش ها دچار آفاتی شود که نیاز به مراقبت و اصلاح دارد.

این مادران باینکه معمولاً فرزندان زیادی داشتند مراقب تنفس روحی فرزندان و تربیت محیط خانواده بودند.

رهبر انقلاب می‌فرمایند: بعضی‌ها می‌گویند که شامی گوید فرزند زیاد [داشته باشید]، خوب اگر [فرزندان] زیاد شدند در خانه، تربیتشان نمی‌توانیم بکنیم؛ این حرف غلط است. تربیت فرزندان، تربیت تک‌تک فرزندان نیست، تربیت محیط خانواده است. محیط خانواده که خوب بود، چه بچه‌یکی باشد چه پنج تا باشد، فرقی نمی‌کند، خوب تربیت می‌شوند. به طور طبیعی، به طور غالب خوب تربیت می‌شوند.^۵

اما افسوس که اکثر مدارس تحول‌خواه و مجریان و مسئولان آموزش و پرورش از این راهبردهای اساسی غافل هستند. نه اینکه مسجد را عامل تربیت ندانند بلکه مسجد را محور نمی‌دانند و نگاه آنها به مسجد یک ظریفیت خوب در کنار بقیه ظریفیت‌هاست. وقتی این موضوع به این افراد تذکر داده می‌شود در جواب

به جای توجه به مبانی و اهمیت موضوع به موانع خود ساخته می پردازند. موانعی چون عدم قابلیت
مساجد برای اجرای برنامه و نظام تعلیم و تربیت آموزش و پرورش در صورتی که هم نظام آموزش و
پرورش نظامی ایده ال و مقدس نیست و نه مساجد جدید با توجه به رویکرد تعلیم و تربیتی ساخته شده اند که
در یک سیاست گذاری برنامه کلان و تدوین هر دو قابل اصلاح می باشد.

و من الله توفیق - ۸ تیر - ۱۴۰۱

حسین برومند.